

Tekst 29 Een deel van een boekverslag van een leerling

Uitwerking oefentekst bij hoofdstuk 18

Organisatie van de tekst	Boekverslag <i>Vallen</i> Genre: waarderend > Respons Taalmiddelen om het onderwerp uit te werken (veld) Taalmiddelen om een standpunt te bepalen (toon) Taalmiddelen om samenhang aan te brengen (modus)
Oriëntatie	Zakelijke gegevens Naam boek : Vallen Schrijfster : Anne Provoost Uitgever : Boektoppers Malmberg
Evaluatie 1	Eerste persoonlijke reactie
Betoog	
Stelling	Ik heb het boek gekozen omdat mijn moeder het een goed boek vond en ik het al in het Nederlands boek had zien staan. Het onderwerp en de schrijfstijl sprak me in de genomen passage in het Nederlands boek erg aan . Dus ben ik het gaan lezen .
Argumenten	Ik vond dat er de eerste honderd pagina's niks gebeurde en daarna alles heel snel gaat . Dat is bij de meeste boeken die ik heb gelezen anders. De vertelsituatie droeg bij aan de spanning en welk beeld je van het boek krijgt. Dat vond ik erg mooi . Ik vond het ook leuk dat ik er wel over moest nadenken. Benoît kwam namelijk overtuigend over en dat maakte wel indruk op me.
Bevestiging	
Beschrijving 1	Samenvatting van inhoud
Verhaal	
Oriëntatie	Lucas Beigne is op vakantie in de Ardennen in het huis van zijn pas overleden opa . In deze vakantie komt hij ook zijn jeugdviendin Caitlin tegen. In het dorp word er vrij geheimzinnig gedaan over het verleden van zijn opa. Niet lang daarna ontdekt Lucas dat zijn grootvader fout was in de oorlog door de Joodse ondergedoken kinderen in het kerkje te verraden.
Complicatie	Niet lang daarna wordt Lucas bestolen van o.a. zijn kettingzaag . Ter preventie gaat hij naar de wapenwinkel om een alarmpistool te kopen. Hier komt hij Benoît tegen. Benoît is een aanhanger van extreemrechtse ideeën en ziet in Lucas een ideale volger . In de wapenwinkel probeert hij Lucas over te halen om een echt pistool te kopen. Een paar dagen daarna loopt hij door de Cercle, een immigrantenwijk . Hier wordt-ie in elkaar geslagen door een groepje Arabieren . Benoît neemt hem dan op bij zijn vrienden en Lucas raakt steeds verder van het rechte pad . Voor hij het weet gooit hij molotovs binnen in het gebouw waar nieuwe asielzoekers zouden worden opgevangen. Maar langzaam ontdekt hij dat Benoît eigenlijk slecht voor hem is. De dagen daarna gaat hij hout hakken en zagen met Caitlin. Caitlin besluit om het hout met de auto van haar moeder te vervoeren. Tijdens een van haar ritten valt zij met de auto in een ravijn. Lucas probeert haar te helpen maar haar voet zit vast.
Oplissing	Uiteindelijk besluit hij om haar voet met zijn kettingzaag eraf te zagen .

Evaluatie 2	
<i>Betoog</i>	Vertelsituatie
Stelling	Het verhaal wordt door Lucas verteld in de ik-vorm. De vertelsituatie draagt bij aan
Argumenten	de spanning omdat de gebeurtenissen daardoor subjectiever worden voorgelegd en het boek dus onvoorspelbaarder kan zijn. Verder wordt een personage als Benoît veel geloofwaardiger en zet het dus de lezer aan het denken. Omdat je het alleen maar vanuit Lucas' perspectief ziet zie je niet wat Benoît werkelijk wil. Caitlin wordt dus ook anders neergezet omdat ze anders op Lucas overkomt dan dat Caitlin bedoelt. Dat draagt bij aan de spanning van het geheel.
Bevestiging	
Beschrijving 2	Thema
Identificatie	Verschillende thema's uit het boek zijn vreemdelingenhaat, schuld, schaamte en verraad. Vreemdelingenhaat vanwege Benoît en zijn extreemrechtse ideeën en dat hij Lucas ophitst om Molotovs naar binnen te gooien bij een gebouw waarin
Specificatie 1	asielzoekers zouden worden opgevangen.
Specificatie 2	Verraad komt in het boek voor vanwege dat Benoît hem aanpraat dat hij zijn vrienden (Benoît en Alex) in de steek laat als hij ze niet helpt. Op deze manier haalt Benoît hem over om molotovs naar binnen te gooien bij de pastorie (de plek waar de asielzoekers worden ondergebracht). Uiteindelijk verraad Lucas Benoît alsnog vanwege Lucas' verliefdheid voor Caitlin, terwijl Benoît Caitlin iets wil aandoen omdat Caitlin Benoît heeft laten vallen.
Specificatie 3	Schuld schaamte komt ook veel in het boek voor. In het begin gaat Lucas onder het juk van Benoît vrij schamteloos door zijn vakantie. Later pas komt hij door zijn gevoelens voor Caitlin erachter wat hij allemaal heeft gedaan. Maar het belangrijkste onderdeel is wel dat Lucas bijna het hele boek verzwijgt wat er is gebeurd met de voet van Caitlin. Lucas schaamt zich erg voor wat hij heeft gedaan, vooral nadat hij te horen had gekregen dat het niet eens nodig was.

Tekst 29 Boekverslag over *Vallen* van Anne Provoost

leerling klas 3, Praedinius Gymnasium, Groningen

Sociaal doel en organisatie van de tekst

Het sociale doel van de tekst is te reageren op een cultuuruiting: het boek *Vallen* van Anne Provoost. We spreken dan van een Respons. Dit genre is doorgaans opgebouwd uit drie stadia: Oriëntatie ^ Beschrijving ^ Evaluatie. De Oriëntatie treffen we aan onder het kopje 'Zakelijke gegevens'. De Beschrijving valt uiteen in twee delen. Onder het kopje 'Samenvatting van inhoud' geeft de leerling eerst een beschrijving van het boek in termen van de inhoud van het verhaal. Dat eerste deel van de beschrijving is op zichzelf ook als een Verhaal te lezen, een genre dat op zijn beurt weer is opgebouwd uit de stadia Oriëntatie ^ Complicatie ^ Oplossing. Het tweede deel van de Beschrijving is te vinden onder het kopje 'Thema'. Dit begint met de Identificatie van drie thema's: verraad, vreemdelingenhaat, schuld en schaamte. Vervolgens wordt elk van die drie thema's nader uitgewerkt (Specificatie).

Ook de Evaluatie kent twee delen. In het eerste deel geeft de leerling zijn 'Eerste persoonlijke reactie'. Het gaat om een goed boek met spanning en overtuigende personages; het zet je aan tot denken. In het tweede deel van de Evaluatie (onder het kopje 'Vertelsituatie') betoogt de leerling dat

het boek gekenmerkt wordt door spanning; literaire aspecten als vertelsituatie, perspectief en personage dragen daaraan bij. Beide evaluatiedelen kunnen op zichzelf gelezen worden als een Betoog, een genre dat op zijn beurt weer is opgebouwd uit de stadia Stelling ^ Argumenten ^ Bevestiging van de stelling. Die Bevestiging wordt in het eerste evaluatiedeel tot uitdrukking gebracht met '... en dat maakte wel indruk op me'. Het tweede evaluatiedeel wordt bevestigend afgerond met 'Dat draagt bij aan de spanning van het geheel'.

Zoals vaker gebeurt, is deze Respons vormgegeven met behulp van andere genres: Betoog (2x) Beschrijving en Verhaal. In degelijke gevallen spreken we van een macrogenre (zie ook paragraaf 12.3).

Met welke taalmiddelen wordt het onderwerp uitgewerkt?

De Respons is, zoals we hierboven zagen, een complex genre. Eigenlijk zijn er twee onderwerpen aan de orde: het lezen en waarderen van een literair werk en de inhoud van dat literaire werk zelf (het verhaal over Lucas).

Voor het eerstgenoemde onderwerp gebruikt de schrijver zelfstandig naamwoorden uit de wereld van het literaire lezen, zoals 'boek', 'schrijfster', 'uitgever', 'het onderwerp', 'de schrijfstijl', 'vertelsituatie', 'spanning', 'het verhaal', 'een personage als Benoît', 'Lucas' perspectief', 'thema's uit het boek', 'vreemdelingenhaat', 'verraad', 'schuld en schaamte'. Werkwoorden waarmee het lezen en waarderen van een boek worden uitgedrukt zijn, 'vond' (3x), 'kwam over', 'komt voor', 'maakte indruk', 'verzwijgt' en 'schaamt'.

In het verhaal over Lucas worden heel andere taalmiddelen ingezet om het onderwerp uit te werken. Op de eerste plaats wordt er een aantal personen ten tonele gevoerd: Lucas Beigne; zijn grootvader; jeugdvriendin Caitlin; Joodse ondergedoken kinderen; Benoît, een aanhanger van extreem rechtse ideeën; een groepje Arabieren; nieuwe asielzoekers en de moeder van Caitlin. De handelingen van deze personen worden uitgedrukt met werkwoorden als 'bestolen', 'in elkaar geslagen', 'gooit', 'houthakken', en 'eraf te zagen'. Zij maken daarbij gebruik van zaken als 'kettingzaag', 'wapenwinkel', 'alarmpistool', 'molotovs', 'de auto' en 'haar voet'. Ook kenmerkend voor de inhoud van het verhaal is het gebruik van indicatoren van plaats: 'in de Ardennen', 'in het huis van zijn pas overleden opa', 'door de Cercle, een immigrantenwijk'.

Met welke taalmiddelen wordt een standpunt ingenomen?

De schrijver laat door specifiek woordgebruik zien welke positie hij inneemt, enerzijds tegenover het gelezen literaire werk en anderzijds tegenover de gebeurtenissen in het verhaal van Lucas.

Met betrekking tot het boek gebruikt de leerling bijvoeglijk naamwoorden als 'goed', 'erg mooi', 'ook leuk', 'overtuigend', 'veel geloofwaardiger' en 'het belangrijkste'. Frasen waarmee (positieve) waardering wordt uitgesproken zijn bijvoorbeeld: 'draagt bij aan de spanning' (2x) en 'dat er de eerste honderd pagina's niks gebeurde en daarna alles heel snel gaat'.

Om zijn standpunt ten opzichte van de gebeurtenissen in het verhaal te uiten maakt de schrijver gebruik van frasen als 'vrij geheimzinnig', 'fout was in de oorlog', 'een ideale volger', 'steeds verder van het rechte pas' en 'eigenlijk slecht'.

Welke taalmiddelen zorgen voor samenhang in de tekst?

De samenhang op tekstniveau komt tot stand door het gebruik van de tussenkopjes 'Zakelijke gegevens', 'Eerste persoonlijke reactie', 'Samenvatting van inhoud', 'Vertelsituatie' en 'Thema'. In de 'Samenvatting van inhoud' wordt het verhaal van Lucas verteld. Kenmerkend voor het genre Verhaal

is dat er een chronologisch verband tot uitdrukking gebracht wordt met behulp van tijdsindicatoren: 'Niet lang daarna' (2x), 'Een paar dagen daarna', 'Voor hij het weet', 'Tijdens', 'Uiteindelijk'. Onder het kopje 'Thema' worden passages uit het verhaal opnieuw verteld en ook daar zorgen tijdsindicatoren voor het chronologisch verband: 'Uiteindelijk', 'In het begin' en 'Later'. Een heel ander soort samenhang zien we in de niet-verhalende tekstdelen. Daar treffen we causale verbanden aan die uitgedrukt worden met woorden als 'omdat'(3x), 'dus' en 'vanwege'(2x). Bovendien is daar sprake van een opsommend verband met 'ook' en een tegenstellend verband met 'maar'. Verwijzingen naar voorgaande zinnen worden uitgedrukt met frasen als 'Op deze manier'.